

“Vivim en una dictadura invisible”

Més crítica que mai, Carme Portaceli dirigeix a València, la seua ciutat, una gran producció teatral: ‘Sopa de pollastre amb ordi’, en cartell fins al 9 de gener. Una obra contra el conformisme i la manipulació informativa escrita pel britànic Arnold Wesker.

Amb més de setanta obres a l'esquena, la directora teatral Carme Portaceli (València, 1957) torna a la seua ciutat natal per dirigir *Sopa de pollastre amb ordi*, i així, continuar amb la crítica social. L'obra, del dramaturg britànic Arnold Wesker, narra l'evolució política d'una família britànica que perd la fe en el comunisme, desil·lusionada per la situació política de l'URSS. Fins al 9 de gener es representa al teatre Rialto, i és la producció més cara de Teatres de la Generalitat d'enguany.

—Qui no dóna importància a les idees és mort, afirma Sarah, l'única de la família Kahn que es manté fidel als valors comunistes. Vivim, segons aquest raonament, en una societat morta?

—Vivim en una societat immobilitzada, paralitzada. I crec que el capitalisme ha fet una tasca molt important, perquè ha buidat la ideologia de contingut. Trobe que ha aconseguit una incapacitat absoluta de reacció en els éssers humans. I això és difícil de canviar.

—Incapacitat de reacció davant de què o qui?

—Davant de totes les injustícies comeses, davant tot. És a dir, és tan difícil la supervivència que la gent paga un 60 o un 65% del seu sou mensual per malviure en un pis, i ho accepta. No és capaç de dir fins ací hem arribat. Hi ha voltes en què es donen les condicions sociològiques necessàries per a una revolució, però ja no

vindrà cap revolució. L'última ha estat la revolució femenina al segle XX, amb l'alliberament de la dona i la seua entrada al món laboral. Això ha posat en tela de judici una cèl·lula tan important de la societat capitalista i burgesa com és la família. I ha fet trontollar una clau social per al manteniment d'una estructura determinada, d'una economia determinada i d'una mentalitat determinada.

—Un dels personatges acaba renegant del compromís polític perquè “el món s'ha fet massa gran, repugnant i ple de polítics bojós en els quals no es pot confiar”. Es un reflex de la ciutadania de les democràcies actuals?

—Sí, és clar. Aquest personatge, que passa de comunista radical a dur corbata i tindre una esposa vestida d'Adidas, reparteix culpes amunt i avall en compte de reconèixer que ell no vol lluitar. Sarah Kahn, la seua mare, això ho explica molt bé. Ella li diu: “Si jo tinc un problema amb la llum, i l'electricista en compte de reparar els ploms els espatlla, he de renunciar jo a la llum?”. Doncs no, s'ha de lluitar per tenir llum.

—Per què Sarah no abandona els seus ideals?

—Diria que perquè és una persona lluitadora per naturalesa i amb una capacitat regenerativa brutal. A més, ella no entén el conformisme i desitja més per a la seua classe social.

—Queden “Sarahs” avui dia?

—Sí que en queden, deuen estar amagadíssimes, perquè jo no les veig

enlloc. Públicament, veig Lula i Zapatero, que, per a mi, són dos "Sarahs".

—La "dictadura economicista" en què vivim, segons l'obra, s'assembla als totalitarismes que critica *Sopa de pollastre amb ordi*?

—Clar que sí. El poder de certs grups econòmics d'avui dia pot fer, d'una manera democràtica i sense que ens n'adonem, que tots pensem d'una determinada manera, amb programes de televisió, tertúlies de ràdio, llibres, el llenguatge... Per exemple, l'estat espanyol és l'únic país del món on un xiquet pot passar-se la nit mirant quinze pel·lícules pornogràfiques sense pagar en les televisions locals de porqueria. I en aquestes, a més d'una mala educació sexual, es difon un model de sexualitat vomitiu i humiliant per a les dones que, evidentment, incentiva el masclisme.

—Vol dir aleshores que vivim en una dictadura invisible?

—És una dictadura absolutament invisible. El capitalisme ha aconseguit aconseguir-nos amb "la promesa del benestar per a molts", que no és el benestar, sinó la promesa del benestar, "mentre es mantingui la capacitat d'adquisició i creixement d'uns pocs". Aquesta sí que és una realitat, no una promesa.

—L'obra diu, i vostè ho ha repetit, que el capitalisme ha manipulat el llenguatge, que ha buidat de contingut conceptes com "lluita de classes" o "proletariat". Quines conseqüències se'n poden derivar?

—L'engany històric, que és la més dolenta de les corrupcions. Perquè si a tu t'expliquen que això de la dreta i l'esquerra són bajanades, que ja no existeixen i totes aquestes mentides, manipulen a poc a poc el teu pensament. El llenguatge no és mai innocent. Jo crec que això de dir-li a una obra d'art "producte" i a una persona que visita un museu "client" no és innocent. Client, producte... de què estem parlant?

—És per aquesta connotació negativa que fins i tot alguns dirigents comunistes d'IU volen despullar-se de la imat-

"Crec que cada dia tindrem un art més compromès, perquè la gent es preocupa més per les coses que passen i s'atreveix a parlar-ne. I, de fet, no hi ha cultura si no hi ha crítica, i no hi ha art sense crítica."

ge roja per passar a una de més verda o ecologista?

—Això deu ser important, però també és ben cert que el món ha canviat i és important que ells entenguin que hi ha moltes maneres de ser comunista o d'esquerra, i no només una, com volen fer creure gent com Julio Anguita o Francesc Frutos.

—Arrepleguen els moviments antiglobalització actuals els valors i la il·lusió dipositada en el comunisme i els sindicats en l'època de *Sopa de pollastre amb ordi*?

—Podria ser, sí. Crec que hem entrat en una nova era, en què es parla de canvi de mentalitat i de valors. Pense que pot arribar a ser important i assemblar-se al començament de l'obra, quan el proletariat pensa que vencerà al feixisme.

—Quin futur té el socialisme en temps de consumisme i globalització?

—Doncs ja ho veus, "*tiempos jodidos*". A Olof Palme, li dispararen un tret a l'esquena quan eixia del cine. A Lula i a Zapatero jo no sé què els deixaran fer, però l'única cosa per la qual jo crec molt en el que estan fent aquests dos governants és perquè hi ha progressos socials que sobretot

són mentals, que ja no pots tirar enrere després. Una vegada has conegut la llibertat, ja no hi renunciés. I la importància dels avenços mentals és que encara que Lula no aconsegueixca que l'home que té una *favela* siga propietari, aquest home ha vist que ho podia haver estat, i això ja és diferent. Després Condolezza Rice ho té més fotut per enganyar-lo.

—Un dels personatges vol canviar el món escrivint poesia social. En quin estat veu la literatura de compromís en l'actualitat?

—Crec que cada dia tindrem un art més compromès, perquè la gent es preocupa més per les coses que passen i s'atreveix a parlar-ne. I, de fet, no hi ha cultura si no hi ha crítica, i no hi ha art sense crítica.

—Dirigeix una altra peça de caràcter social. És vostè, com li diuen a Sarah, un cas patològic?

—Sí, es veu que sí. Jo ho faig perquè aquestes són les obres que m'agraden, no perquè vulga ser cap messià ni profeta. Ni tampoc política, que ho trobe avorridíssim!

Paco Cerdà